

4. Грень Н. Юридико-соціологічна характеристика дискримінації як форми соціальної девіації. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». № 3 (35), 2022. С. 39-44. DOI: <http://doi.org/10.23939/law2022.35.039>.

УДК 343.2.(043.2)

Швачка В.Ю., к.ю.н., доцент,
Ковальова А.Ю., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ ЯК ВИД КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У сучасній системі кримінального права України концептуальне розмежування кримінальних проступків і злочинів набуває особливої ваги, оскільки безпосередньо впливає на механізми диференціації кримінальної відповідальності та формування санкційного блоку правозастосовної практики. Відповідно до Кримінального кодексу України [1], категоризація кримінальних правопорушень базується на їх ступені суспільної небезпечності, що визначає особливості кримінально-правового впливу.

Кримінальний проступок, як новий концептуальний елемент правової системи України, було імplementовано в національне законодавство зі змінами до Кримінального кодексу, які набули чинності 1 липня 2020 року. Ці зміни зумовлені необхідністю оптимізації кримінального процесу, розвантаження слідчих органів та ефективнішого застосування заходів кримінальної відповідальності [2, с. 364–368].

Ключовим критерієм відмежування кримінального проступку від злочину є ступінь суспільної небезпечності. Відповідно до ч. 2 ст. 12 Кримінального кодексу України [1], кримінальний проступок кваліфікується як діяння, за яке передбачено основне покарання у вигляді штрафу або іншого покарання, що не пов'язане з позбавленням волі. Натомість злочини мають значно ширший діапазон каральних заходів, включаючи позбавлення волі строком до довічного ув'язнення [3, с. 284-290].

Поглиблений аналіз юридичної природи кримінальних проступків свідчить, що вони характеризуються спрощеним порядком досудового розслідування, мінімізацією процесуальних витрат та оперативністю застосування санкцій. У цьому контексті важливим залишається питання

межової диференціації кримінальних проступків та адміністративних правопорушень. Відмінною рисою кримінальних проступків є їх кримінально-правові наслідки, зокрема формування судимості, яка породжує додаткові обмеження правового статусу особи [4, с. 27-60].

Законодавча регламентація кримінальних проступків вимагає комплексного підходу до їх процесуального оформлення. Розслідування таких правопорушень здійснюється у формі дізнання, що дозволяє значно скоротити строки провадження, забезпечити швидкість кримінального реагування та уникнути перевантаження слідчих органів. При цьому уповноваженими суб'єктами дізнання є органи Національної поліції, Державного бюро розслідувань та інші компетентні установи, що забезпечують реалізацію кримінально-процесуальної функції держави [2, с. 364–368].

Санкційна політика у сфері кримінальних проступків передбачає переважно майнові, обмежувальні або виправні заходи, що мають превентивний та коригувальний характер. У той час як злочини можуть тягнути за собою серйозні види кримінального покарання, включаючи позбавлення волі, проступки спрямовані на відновлення правопорядку за допомогою менш суворих санкцій, що є важливим елементом концепції гуманізації кримінального права [3, с. 284-290].

У науковому дискурсі тривають активні дебати щодо ефективності реформи кримінальних правопорушень. Зокрема, А.П. Бегма, Г.В. Муляр, О.С. Ховпун зазначають, що диференціація кримінальних проступків і злочинів сприяє оптимізації кримінальної юстиції, однак потребує подальшої деталізації та уточнення окремих аспектів законодавчого регулювання [2, с. 364–368]. Водночас, Т.О. Михайліченко наголошує на важливості гармонізації нормативно-правових актів для усунення правових колізій та ефективного застосування нових положень [3, с. 284-290].

Таким чином, концептуалізація кримінальних проступків у кримінальному праві України є одним із ключових етапів удосконалення системи кримінальної відповідальності. Це сприяє підвищенню ефективності правозастосування, зниженню навантаження на судову та слідчу систему, а також формуванню більш гнучкої та пропорційної системи кримінального реагування. Водночас подальший розвиток цього правового інституту вимагає додаткових досліджень, спрямованих на уточнення меж диференціації кримінальних проступків, удосконалення механізмів їх розслідування та підвищення ефективності профілактичних заходів.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14> (дата звернення: 30.01.2025).
2. Бегма А.П., Муляр Г.В., Ховпун О.С. Кримінальні проступки як новела кримінального та кримінально-процесуального законодавства. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 364–368. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/442/417>.
3. Михайліченко Т.О. Кримінальні проступки: особливості правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 7. С. 284-290. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.7.49>.
4. Панов М.І., Харитонов С.О. Кримінальне правопорушення: поняття та його види. *Право України*. 2021. № 3. С. 27-60. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001416555>.

УДК 340.01(043.2)

Шевцов Д.В., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Головко С.Г., к.і.н., доцент,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВІЙНИ

Проблема трансформації правової системи є предметом уваги дослідження багатьох вчених, адже вона передбачає комплексну перебудову всіх суспільних відносин, що регулюються правом. Основною метою концепції поступових реформ є вміння реалізувати цей процес поетапно, зберігаючи при цьому ефективність у забезпеченні соціальних та державних потреб.

Зростаюча роль права в суспільному житті та у світовому масштабі в умовах глобалізації прямо пов'язана зі збільшенням значення людини у правовій сфері та суспільстві загалом. Одночасно змінюється сенс буття людини, її інтереси та потреби, значна частина яких, зокрема потреби в безпеці, самоідентифікації та визнанні набувають глобального характеру. Цей процес впливає на сферу правових відносин, знаходячи своє відображення у правилах поведінки, закріплених у нормативно-правових актах, що призводить до змін у структурі та функціонуванні правової системи [1].

Глобалізація докорінно трансформує правову сферу, породжуючи суттєві зміни в суспільних відносинах і формуючи нові моделі управління